

Snižující se náklady na válku ohrožují západní armády

 nationalinterest.org/feature/shrinking-cost-war-threatens-western-militaries-208177

26. prosince 2023

V podnikání termín „komodifikace“ popisuje přechod něčeho, co bylo dříve luxusním zbožím, na každodenní komoditu, která se kupuje a prodává levně. Když byly smartphony poprvé uvedeny na trh, byly to drahé luxusní zboží. Dnes, zatímco špičkové smartphony nejsou levné, jsou dostupné modely za méně než 100 dolarů.

Komodifikace se neomezuje pouze na obchodní záležitosti. I válka prožívá tento proces po svém. Na bojišti středověku například dominoval vznešený rytíř, mimořádně dobře vybavený muž, trénovaný od narození ve válečných uměních. V Anglii patnáctého století stála prvotřídní zbroj 20 liber nebo více, což odpovídá 800 dnům mzdy pro prostého lučištníka. Za nákupem brnění stály praktické důvody. Kromě ochrany, kterou poskytovala před údery a strachu, který inspirovala, rytířská zbroj dodávala nositeli prestiž v kultuře, která na ně kladla důraz. Navíc, protože brnění bylo ve středověku používáno tak dlouhou dobu, můžeme se domnívat, že jeho dlouhodobá hodnota stála v určitém smyslu za vynaložené náklady.

To vše se však změnilo, když se objevila nová technologie luku.

První byl anglický dlouhý luk. Dlouhý luk sám o sobě nebyl nijak zvlášť drahý, ale jeho používání vyžadovalo celoživotní trénink pro jeho vysokou tažnou sílu. To znamenalo, že výcvik a používání lukostřelců bylo drahé. Jako další přišla na řadu kuše, která dále zpochybňovala poměr nákladů a přínosů rytířské zbroje. I když je výroba nákladnější než dlouhý luk, vyžadovala jen malý výcvik. Jak se kuše množila – nakonec doprovázená podobnými technologiemi jako ruční dělo a arkebus – rytíři mizeli z bojiště a přežívali jen v přehlídkách a rytířských turnajích.

Komodifikace bitevního pole 21. století

Válka na Ukrajině stále více ukázala, že moderní válčení nyní prochází svým vlastním agresivním obdobím komodifikace. Důvod je poněkud ironický: technologie původně vyvinuté pro vojenské účely, jako je GPS a pokročilá elektronická optika, byly navrženy pro spotřební výrobky a jejich cena se stáhla dolů. Komodifikované verze technologie se nyní používají k vytváření nových zbraňových systémů, které jsou vysoce účinné a levné.

Nejvýraznějším kusem tohoto druhu nyní zkomodifikované technologie ve válce na Ukrajině je ruský dron ZALA Lancet. Ty byly široce používány k zaměřování tanků a dalších vozidel patřících ukrajinským ozbrojeným silám. Nyní je zcela běžné vidět videa s drony Lancet, které se používají k ničení pokročilých tanků, jako je německý Leopard II.

Zvažte relativní náklady. Dron Lancet stojí kolem 35 000 \$. Zdá se, že jeho výroba je snadná a rychlá, přičemž ZALA Aero Group oznámila, že letos zvýší výrobu „několikrát“. Na druhou stranu tank Leopard II stojí kolem 11 milionů dolarů. Vyrábí se také pomalu, každý rok se jich vyrobí asi padesát.

To je místo, kde věci začínají být absurdní. Na základě čistých nákladů může Rusko vyrobit 314 dronů Lancet na každý německý tank Leopard II. To se ještě více zdramatizuje, pokud zohledníme relativní ceny v těchto dvou zemích pomocí úpravy parity kupní síly (PPP) – jak ekonomové provádějí přesná mezinárodní ekonomická srovnání. Zjistili jsme, že za náklady na výrobu jednoho tanku Leopard II v Německu může Rusko vyrobit 683 dronů Lancet. To vyvolává zřejmou otázku: má bitevní pole hodnotu Leopardu II ekvivalentní téměř sedmi stovkám dronů Lancet? Asi ne.

Komodifikace bojiště, kterou jsme viděli na Ukrajině, zpochybňuje velkou část současné západní vojenské strategie, která se podle všeho zaměřuje na výrobu vysoce kvalitního a drahého vybavení v naději, že dokáže přemoci podřadné síly. Není tomu tak pouze v případě drtivé opotřebovací války, jak jsme byli svědky na Ukrajině. Od vypuknutí války v Gaze v říjnu tohoto roku jsme byli svědky toho, že různé další aspekty západní vojenské strategie byly zpochybněny procesem rychlé komodifikace bojiště.

Na začátku války v Gaze začal Hamas vypouštět na Izrael velké množství raket Kassám. Jejich výroba je neuvěřitelně levná, s raketovými palivy vyrobenými z cukru a hnojiva. Výroba každé střely stojí kolem 300–800 USD. Slavný systém protivzdušné obrany Iron Dome je obranou Izraele proti těmto zbraním. Jedna baterie stojí 100 milionů dolarů a každá vystřelená stíhačka Tamir stojí kolem 50 000 dolarů.

I bez ohledu na náklady na platformu může Hamas postavit devadesát jedna raket pro každý stíhací letoun Tamir, nebo, pokud se přizpůsobíme PPP, může jich vyrobit 177. Zde je srovnání nákladů jednoduché, protože Izraelci hodlají použít Iron Dome. sestřelte každou raketu Qassam vypálenou na jejich území a k sestřelení Qassamu je potřeba alespoň jeden tamirský stíhač.

Podobně se zdá, že izraelské tanky Merkava jsou citlivé na podomácku vyrobený RPG systém Hamasu, al-Yassin. Zranitelnost tanků vůči systémům RPG, zejména v zastavěném městském prostředí, není novinkou. Ale schopnost skupiny, jako je Hamas, hromadně vyrábět vlastní RPG, vyvolává vážné otázky o kapacitě trvalého městského boje za použití obrněných vozidel, a to i u dobře vybavených armád, jako jsou izraelské obranné síly.

Neexistují žádné odhady nákladů na rakety al-Yassin. Ale uvážíme-li, že střely RPG-7 lze na černém trhu koupit za přibližně 300 dolarů, zdá se pravděpodobné, že stojí možná 200 dolarů, vzhledem k nízkým mzdovým nákladům v pásmu Gazy. S tanky Merkava 4M, které stojí 3,5 milionu dolarů za jednotku, můžeme odhadnout, že Hamas dokáže vyrobit 17 500 al-Yassinů na každý tank, který Izraelci vyrobí, nebo 34 155 na základě PPP. Můžeme si také položit otázku, o kolik účinnější je americký protitankový raketový systém Javelin než levné RPG. Každý příčetný voják by bezpochyby upřednostnil Javelin před RPG, když čelí tanku, ale při ceně 78 000 dolarů za střelu za cenu každého Javelinu vyrobeného v Americe může Hamas vyrobit 390 al-Yassinů nebo 784 na základě PPP.

Agresivní komodifikace moderního bitevního pole se v posledních dnech skutečně začala prosazovat, když se rebelům Houthi v Jemenu podařilo uvalit účinnou námořní blokádu v Rudém moři – to vše bez námořnictva. Během lidských dějin byla schopnost ovládat moře – a tedy i obchod – dostupná pouze bohatým zemím, které mohly vyčlenit podstatnou část svého národního důchodu na vybudování seriózního námořnictva. Komodifikace moderního bojiště však tuto dynamiku změnila.

Klíčovým momentem blokády Rudého moře bylo úspěšné zaměření obchodní lodi iránskou protilodní střelou. Informace o konkrétním modelu střely jsou omezené, ale není pochyb o tom, že tato střela stojí podstatně méně než střely protivzdušné obrany používané plavidly západního námořnictva k boji proti nim. Zprávy již skutečně zdůraznily, že americké námořnictvo používá rakety za 2 miliony dolarů k sestřelení dronů Houthi, které stojí pouhých 2 000 dolarů.

Povaha této nové zbraně také vyvolává zásadnější problémy. Když byla blokáda uzákoněna, ozvaly se výzvy, aby americké námořnictvo a jeho spojenci bombardovali Húsíy a podřídili se jim. Ale co přesně by

bombardovali? Tyto nové rakety a drony lze pravděpodobně přepravit kamkoli na území Houthiů, nastavit a odpálit – možná i na dálku. Než se americké námořnictvo dostane k cíli, může to být jen levné odpalovací zařízení nebo v nejlepším případě prázdný nákladník.

Výhoda „Domácí pole“.

To vše vyvolává řadu otázek. Je moudré porovnávat vojenskou sílu jednotlivých zemí na základě celkových výdajů? V eseji v *American Affairs* na začátku tohoto roku jsem prokázal vážné problémy s tím a tvrdil, že bychom měli přestat používat tuto metriku. I když jsem v této eseji uvedl několik příkladů, nedávný vývoj nám poskytl mnoho dalších. Zdá se, že empirické důkazy potvrzují hypotézu s rostoucí rychlostí. Diskuse o vojenské síle uvádějící celkové výdaje by se už prostě neměly brát vážně.

Pak je tu otázka samotného amerického vojensko-průmyslového komplexu. Je to vhodné pro daný účel? Je jeho high-tech model s vysokými náklady vhodný pro moderní bojiště? Jsou její obrovské, do značné míry integrované dodavatelské řetězce vůbec nutné? Velkou část technologie používané k výrobě nových komoditních zbraní lze získat na komerčním trhu. Podobný motor, jaký se používá v íránských raketách 358, lze zakoupit na AliExpress nebo prostřednictvím webových stránek pro fanýky s drony za pár stovek dolarů.

Možná je čas přehodnotit, jak utrácíme za zbraně a co kupujeme. Možná je také čas přehodnotit, co konvenční vojenská síla může a nemůže na tomto nově zkomodifikovaném bojišti dosáhnout. Zdá se, že všechny dostupné důkazy naznačují, že toto nové prostředí poskytuje válčícím stranám silnou „výhodu domova“. Námořnictvo je již dlouho oblíbeným nástrojem pro projekci energie ve vzdálených oblastech světa. Ale pokud mohou být plavidla tak snadno a levně ohrožena nově zkomodifikovanou výzbrojí, jejich užitečnost může být mnohem menší než v minulosti.

*Philip Pilkington je makroekonom a investiční profesionál,
spolupřadatel podcastu Multipolarity a autor knihy The Reformation in
Economics .*